

NÉPÜNK

LEKKES/TOSEG ES KIADOHIVATAL:

ORADEA

Strada Iosif Vulcan No. 4.
Telephon: 440

ZSIDÓ HETILAP

Főszerkesztő
WASSERSTROM SÁNDORFelelős szerkesztő
LEITNER ZOLTÁN

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Belföldön: Egész évre hitközségeknek és vállalatoknak 500 Lei, magánosoknak 260 Lei,
Külföldön: 4-2 Dollár, Kc. 120-80,
P. 25-15, S. 30-20, Dinár 200-150.

A német zsidóság ügye a népszövetség előtt

A napokban tárgyalták és jelenleg is még tárgyalják a genfi aerópág előtt a németországi zsidóüldözések tárgyában beadott petíciókat. A világ összes lapjai részletesen megírták és hozzák jelenleg is naponta a tudósításokat arról, hogy a tárgyalások egyes fázisai miként alakulnak. Az angol, francia és a lengyel delegátusok is élesen támadták a németek zsidóellenes politikáját, viszont a német meghatalmazott miniszter bagatelizálni akarná a nagyhorderejű kérdést; azonban a Népszövetség illetékesei ezt nem engedik meg.

Mi, akik kisebbségi sorsban élünk már tizenhárom esztendeje, mi, akik mindenkor bátran hirdettük és hirdetjük azt, hogy a zsidóság egyedüli méltóságteljes elhelyezkedési módja a gáluti országokban, a kisebbségi forma: a németországi zsidóságnak kisebbségként való elismertetését egyáltalán nem tartjuk katasztrófának, sőt ellenkezőleg, egészségesedési folyamatnak, mely az asszimilációs politika csödjé óta, annak logikus következménye.

A Népszövetség erejét és hatalmát még nem mutatta meg eddig. Főképpen intervenciósi lendülete nincsen még meg. De furcsa és talán komikus is volna, ha lekicsinyelnék a népek szövetségének nagyhorderejű jelentőségét. Hiszen a világ legkiválóbb politikusai hallatják ott hangjukat és mondják meg véleményüket. A zsidókérdésben hangoztatott nyílt szintvallásuk is kétségtelenül befolyásolja a németek politikáját, amely ha nem is szemelláthatóan, de valahogy nuance-ában kissé enyhült. Példa erre az a cikksorozat is, amelyet nemzeti szociálista vezetők helyeztek el a napokban a „Berliner Tageblatt” és a „Frankfurter Zeitung” hasábjain.

Nem szabad csodálkoznunk viszont azon, hogy az „izraelita” németek szövetsége táviratilag tiltakozott a zsidókérdés népszövetségbeli felvetése ellen. Ezt el is várhatjuk ezektől a mimikriktól, akik nem tanulnak még semmit a nagy tragédiából. Ezeket a „németeket” akiket épen úgy üldöznek, mintha válnának a sokkalta becsületesebb zsidó álláspontot, tévhitük-ből nem fogja már senkisé megkilendíteni. De ez nem jelent semmit. Az, hogy a Népszövetség komolyan tárgyalja és súlyos szavakkal megbélyegzi a zsidóság üldözését, sokkalta többet jelent és ezerszer nagyobb jelentőségű, mint egy ilyen erőltetett sürgöny neveltséges hatása.

A zsidó népi élet kifejlődésének irányvonalába szorosan beletartozik a németországi zsidókérdés genfi tárgyalása és úgy érezzük, hogy jelentősége felbecsülhetetlen s csak idők folyamán válik majd érezhetővé. Nagyon fontos ez főleg nekünk, akik kisebbségi alapon állunk, mert úgy érezzük, hogy az utódállamok zsidóságára nézve bizonyos megnyugvást je-

lent, ha azt érzi, hogy van mégis egy jelentős fórum a világon, ahol hangot lehet adni a zsidó fájdalomnak és szenvedésnek. Amellett reméljük, hogy idővel a

Népszövetség határozatainak sokkalta súlyosabb erővel és szankciókkal fog tudni érvényt szerezni, mint napjainkban és a kis népek vezetői is látni fogják, hogy a zsidóság mégsem az a teljesen elhagyott prügelknabe, amelyet ott és akkor lehet ülni, ahol és amikor akarják.

Feszült figyelemmel kell kísérjük a genfi tárgyalást, mert annak eredményei számunkra is nagy fontossággal bírnak.

Lezajlott a temesvári cionista konferencia

Két napon át tartott Temesváron a cionista konferencia, amelyre számos erdélyi cionista utazott el. Főleg olyanok, akik valamennyien 1921 óta megtartott konferencián résztvettek. Új arcokat keveset látunk, úgy látszott, hogy igazi lelkesedés és kötelelességteljesítés csak a régiekben van.

Helyszüke miatt csak néhány epizódra akarunk rámutatni. A rendezés nagy hibája volt, hogy egyellen városi, vagy megyei notabilitás sem jelent meg a megnyitó ülésen. Még a temesvári angol konzult sem hívták meg, holott dr Mayer Ebner gyönyörű megnyitó beszédében, igen dicséretleg emlékezett meg az angolok munkájáról és kiünö kolonizáló képességeiről. Általában a konferencia legérdekesebb és legkimagaslóbb eseménye dr Ebner beszéde volt, mely az épülő ország apoteázisa volt.

Vermes Ernő szövetségi elnök nyitotta meg a konferenciát. Beszélt még dr Marton Ernő, a Zsidó Párt nevében, Nyiri Jenő, a belvárosi hitk. elnöke, dr Róth Dezsőné, a Wizo elnöknője, Sperling Károly, a Bné-Brith páholy kiküldöttje és számos temesvári zsidó intézmény vezetője.

A plenáris gyűlésen sokan ostorozták a temesvári cionista politikát. Így dr Krémer Ármin, a kolozsváriak nevében hangoztatott igen súlyos kritikát. A lugosiak nevében

Klein Richard ostorozta a központ működését. Általában érezhető volt az elégedetlenség, mely minden vonalon megnyilvánult a temesvári központtal szemben.

Főleg a központi főtitkár hiányát hangsu'yozták ki, Ráth Efraim váradi delegátus éles szavakban kell ki a vallástalanság ellen, mely abban is megnyilvánul, hogy az Alapok két titkára Sevuot ünnepeén is egész nap az irodában dolgozott és pészachkor chomécot ettek. Zsidó intézmények tisztviselőinek vigyázni kellene arra, hogy ne sértsék az erdélyi zsidóság zömének valósi érzelmeit. — Hasonló értelemben támadta az E. Zs. N. Sz. vezetőségét Justh Mose is, a mizrachi ifjuság vezetője is.

Tekintettel arra, hogy a kolozsváriak szerint még várni kell, amíg a temesvári rezsim végleg megunja a dicsőséget és kérni fogja őket, hogy vegyék vissza a szövetségi központot, mégis Temesvár lett egy évre újból a központ a régi vezetőséggel. Különösen ki kell emelnünk, Dr. Nobel Sándor vezetésre való rátermettségét, aki azonban egyedül mégsem tud új és egészséges irányt adni a vezetésnek.

A konferenciával kapcsolatban legközelebbi számunkban lesz még néhány kritikai megjegyzésünk.

Anglia zsidósága 300 millió leit gyűjt az üldözött német zsidóságnak

Egy óra alatt 37
millió leit jegyeztek

Londonból jelentik: Lord Reading elnöklete alatt, Lord Rothschild Lionel, dr Chaim Weizmann, Nachum Sokolow és dr Herz G. H. londoni főrabbi vezetése mellett, a londoni zsidó hitközség disztermében megalakult az a nagy bizottság, mely a „Brith Közponi Alap a Német Zsidóság Részére” nevet viseli. A nagygyűlésen 500 meghívott vendég volt jelen. Az elnöki székben Anton Rotschild foglalt helyet, mellette ültek lord Lionel Rotschild, a birodalmi főrabbi és az idősebb Montefiore. Az elnöki megnyitó és Weizmann buzdító beszéde után dr Montefiore kijelentette, hogy 600.000 zsidó lélek került a legnagyobb nyomorba és szenvedésbe. Az angol zsidóknál legalább 500 ezer fontot kell összegyűjteniük erre a célra. Hogy az összeget mire fordítsák, azt a német zsidók maguk döntsék el. A német zsidók fájdalomát, kiket becsületükben és tisztességükben bántottak meg, nem lehet enyhíteni, de anyagi gondjaikat igenis kisebbséggé lehet tenni.

Az utolsó beszédet Lasky mondotta, a külügyi bizottság elnöke, ki kijelentette, hogy az angol zsidóság egy táborba egyesült az üldözöttek védelmére.

Ezután felolvasták a gyűjtési proklamációt és megkezdték a jegyzéseket. Egy óra alatt 62 ezer fontot jegyeztek.

10.000 fontot jegyeztek a Rothschildok, a Samuel bankház, továbbá a Baron-család és a Lasky család.

1000 fontot a Montefiorenok, a Burtonok, lord Melchet, Cohen ezredes és Avigdor Goldschmidt. A többi kisebb adományokból gyűjt össze.

A proklamáció azt mondja, hogy az angol zsidók rábizzák az adakozókra: mindenki maga állapítsa meg, hogyan akarja adományát felhasználtatni. Sokezer német zsidó érkezett már Angliába, akikről gondoskodni kell, ezért az angol zsidóságnak egyesült erővel kell hozzáfogni a segítség munkájához.

Háztartásában csakis a jó minőségű
„ROTHBART“ felirású כשר SZAPPANT használja!
 Postai szétküldés!
 Az oradeai orth. rabbinatus felügyelete alatt.
 Gyártja: ROTHBART ADOLF EDE & Fia szappangyára, Oradea

A karlsbadi és munkácsi rabbik védik és támogatják Hitlert

— A karlsbadi „neolog“ főrabbi antiszemita cikke —

Prágából jelentik: Bármily komikus és hihetetlennek is hangzik, mégsem hallgathatjuk el, hogy akadnak rabbik, akik felolják magukat Németország Hámánjának, Hitlernek védelmezőjeként.

A fájdalmas izgalomtól reszket a toll a kezünkben, amikor be kell számolnunk arról, amit már hetekkel ezelőtt röviden megirunk és sajnos valóban bizonyult, hogy Dr. Ziegler karlsbadi neolog főrabbi, az ottani hitközségnek „lelki vezetője“, nem ugyan a templomi szószékről, de egy lap hasábjain, tehát a legnagyobb nyilvánosság előtt, a XX ik század legnagyobb gonoszlevőjét, védelmébe vette, szeretete nyilvánításával.

Dr. Ziegler a „Karlsbader Tageszeitung“ hasábjain Hitler, Göbels, Göring, Rosenberg stb. védelmére nem kevesebbet közöl cikkeit mint: „A német zsidóság a „Haradik Birodalomban“ban rémisztően fül-szaggató propagandát csinált külföldön a legkisebb németországi zsidóüldözéssel szemben is. Hitlernek igaza van, ha általánosságban megbosszulja magát a német zsidóságon.

Kétségtelen, hogy a 600.000 német zsidónak a helyzete tragikus, de ne feledjük el azt a nagy lelki átalakulást, amely most Németországban bekövetkezett. Mi zsidók ép úgy fel vagyunk indulva a németországi hazugságok miatt, mint maga a német nép.

Az egész csehszlovák közvélemény, úgy zsidók, mint nem zsidók, felháborodással kísérték a „zsidó rabbi“ örült nyilatkozatát, amellyel szemtől szembe csapta arcul az egész zsidó népet. Igaz ugyan, hogy ugyancsak azon lapnak legközelebbi számában — valószínűleg az általános felháborodásra — Dr. Ziegler főrabbi cikkének elkeresítő hatását enyhítette, de elkövetett bűnét nem tudta ezzel jóvátenni. Ugyannyira, hogy a karlsbadi hitközségnek elnökségi gyűlésén szenvedélyes elítélő kritikák hangzóak el a rabbikak botrányos nyilvános szereplése ellen és egyhangú határozattal felszólították őt lemondásának benyújtására.

Dr. Ziegler főrabbi erre ismét a nagy nyilvánosság elé fordult és sajtó útján megkövette hitközségének tagjait az elkövetett hibájáért, megpróbálkozva lépésének védelmére azt felhozni, hogy a „német nép egy nemzeti ébredés lelki felindulásának időszakát éli“, amellyel menthető jelenlegi viselkedése.

A karlsbadi hitközség nem fogadhatja el Dr. Ziegler főrabbinak a védekezését már azért sem, mivel a hitközség tagjainak túlnyomó része azon ultimátum elé állította követelését, hogy amennyiben Dr. Ziegler továbbra is a hitközség rabbija maradna, úgy ők lépnek ki a hitközség kebeléből. Amidőn pedig Dr. Ziegler a templomban megjelent, nagy tüntetést rendeztek vele szemben, nehogy templomi beszédét megtarthassa. Az esethez még kiegészítésül szolgál, hogy a felháborodást talán le lehetett volna csillapítani, ha Dr. Zieglernek a cikkét nem vette volna át a német antiszemita „Völkischer Beobachter“, mely Hitlernek legerősebb zsidófaló lapja.

Spira munkácsi főrabbi Hitlerrel akar pogromot rendeztetni Palesztinában.

Még súlyosabban kell azonban elítélnünk Spira, munkácsi főrabbi ténykedését, aki nem régebben a helmei orth. zsidó templom szószékét használta fel arra, hogy ott az ájtatos, vallásos zsidó hívek előtt,

akik őt, mint hitközségük vendégét fogadták, a következő kijelentést tegye „drosé“-jában:

„Hitler nem tekinthető egy gonosz gajnak, hanem a Mindenható küldötte őt a zsidóságnak megbüntetésére, mindazokkal szemben, akik Isten ellen vétkesnek. Hitler, egy „Malach-Hasém“, egy égi angyal és neki — már mint a munkácsi rabbinak — az a kívánsága, vajha Hitler a szentföldre is ellátogalna és ott rendezne egy kis pogromot az ottani pasemek ellen.“

A helmei vallásos zsidóság, még a

A romániai vallásos zsidóság főabbijai a palesztinai munka mellett foglaltak állást a Nagyváradon megtartott Ceire Agudász Jiszraelkonferencián

A Ceire Agudász Jiszrael folyó hó 4-5-én, vasárnap és hétfőn tartotta meg nagy érdeklődés mellett országos konferenciáját Nagyváradon. A konferencia megnyitója vasárnap délután folyt le a városháza nagytermében. A nagyszámú hallgatóság körében többek között megjelentek az oradeai, felsővisi, vizsnitzi, kutzmani, vilohoveci és diószegi főabbik is. *Markas Lipót* a C. A. J. közponijának erdélyrészi elnöke az ifjúság nevében román nyelven üdvözli a megjelenteket, kiemelve főleg a főabbikat és a zsidó sajtó képviselőit. — *Freund Lajos* az A. J. helyi csoportja nevében üdvözli a konferenciát, amelynek célja az Aguda szervezésének és ifjúsága célkitűzésének kimélyítése, amelyet főképpen a vallásos nevelés felkarolása szolgál.

Fuchs Benjámin, oradeai főrabbi, a C. A. J. célkitűzéseit elsősorban abban jelöli meg, hogy védekeznek a különböző, valóságoságnak ártó áramlatokkal szemben. Az Aguda nem szolgálja megmentését a zsidóságnak, hiszen a Mindenható elvégzi eme feladatot, de az ifjúságot meg kell menteni a zsidóság számára és ez az Aguda életideáljai által valószínűleg csak meg. Ha mi hagyjuk elárvulni és eltévelyedni az ifjúságot a mi életideálunktól, szent Tóráunktól és annak tanulásától, úgy nem őrülünk be missziókat és akkor a C. A. J. teljesen feleslegessé válik. A C. A. J.-nek távol kell magát tartania a mindennapi pártpolitikától, mivel csak a tudást megfizetve válhatnak hasznára a vallásos zsidóságnak, zsidóságnak magára hagyatva, mindenkitől üldözötve, csak a legnagyobb értékeinek megismerésével és azoknak követésével tudja az igazi zsidót és igazi emberit ellenfeleivel szembehelyezni. Minden állam talpkövével a képezi, ha polgárai igazi vallási alapon állanak és ezért a mi szent eszméink nevében felhívja a jelenlevőket, hogy egyhangúlag, nemes lelkesedéssel kiáltásuk vele együtt: *Éljen II. Károly király, Románia királya.* (A konferencia felállva, percekig tartó lelkes éljenzés és taps közepette ünnepli Károly királyt) A konferencia üdvözlő táviratot menez a királyhoz.

Hager Mendel visói főrabbi szerint a C. A. J. ifjúságának nem szabad a türelmetlenség hibájába esnie, a vallásos alapon álló más világlátásúakkal szemben. A vallásos zsidóság nem lehet türelmetlen azon zsidó ifjúsággal szemben, amely nincs a jesivában, a Bész-Hamidrosban és 99 százalékát teszi a zsidó ifjúságnak. Azon ifjúságot, amely sajnos, a kefire felé halad, amelyet romboló hatású könyvekkel mérgeznek meg, szeretettel kell, hogy hozzánk vonjuk. Csak munkánk adhat nekünk elégítést és semmi körülmények között sem akceptálhatjuk azt a felfogást, sőt erélyesen állást kell foglalnunk vele szemben, hogy A. J. a vallásos zsidóságnak átvívó hidja, a modernebb, felvilágosultabb világnézet felé. Az A. J. ha még Erdélyben gyenge is, de Lengyelországban *Béth Jakab* iskolájával párhuzamosan missziót teljesít. Az A. J.-nek Erec Jiszrael felépítésével, mely a zsidóság othorává vált, számolnia kell, de semmiestre sem tűrhető, hogy ott a zsidóság vallásos törvényeit arcúl csapassanak. A C. A. J.-nek intenzíven részt kell vennie Erec Jiszrael felépítésében, hogy ott intézményesen segítse vallásos törvényeink biztosítását. Nem lehet szabad teret engedni azoknak, akik a vallásatlanság mérgével fertőzik meg ifjúságunkat. A vallásos zsidóságot egy egységes táborkba kell összefogni.

Háger vizsnitzi főrabbi, a bukovinai orth. zsidóság üdvözlését hozza. Bukovinában — fogmond — az ortodoxia fogalma egy az Aguda fogalmával. Az igazság és béke nagyon, de nagyon nehezen tudnak együtt haladni. A béke érdekében tehát igen gyakran engedményeket kell tenni és meg-

chaszidikus elemek is, megdöbbenve hallgatták Spira főrabbi szörnyű kijelentéseit és a jobb érzésűek ellávoztak a templomból, míg a harciasabbak a tetlegességhez akartak folyamodni és ki tudja talán véres vérekezésbe fult volna Spira főrabbi provokációja, ha a józanabb elemek, *Feldmann* bankigazgató vezetése mellett le nem intik a felháborodott hallgatóságot.

Ugy hisszük, hogy főbbesleges kommentárt fűznünk a két magáról megfélemedezett rabbinak viselkedéséhez. Szomorú tényként állapíthatjuk azonban meg a jelen két eset tanulságaként, hogy miként találkozik igen gyakran a zsidóságnak ártó, mindent, ami zsidó meglagadó, asszimilációs „neolog“ rabbi, a rosszindulatú bigottizmussal romboló „orthodox“ rabbi — ugyanazon a fronton.

kudni az igazsággal. Ennek jegyében teremtdött meg a jelenlegi konferencia is, melynek egy a jobb, mint a baloldali részéről szívesen kell. A vallásos zsidóság azon része, mely nem figyel fel a szentföldi eseményekre és nem siet segítségére a kivándorló zsidó ifjúságnak, bünt követ el. Mindazok, akik elszigetelik magukat a forrongó élet valóságától, vétkesnek a zsidósággal szemben.

Schönfeld Sásze bécsi kiküldött szerint az Agudász Jiszrael-chalucitúrt kell minden vallásos zsidónak sikraszállani, hogy a szentföldre menél több vallásos zsidó ifjut képezzenek ki. Míg a cionista mozgalom oly sok féle részre oszlik, addig az A. J. egységes és felfogásban oszthatatlan. Nem szabad sem jobb, sem bal felé harcol folytatnunk, hanem elveink megvalósításával kell magunkhoz vonni zsidó testvéreinket.

Dr. Deutschländer L. a németországi C. A. J. képviselőtében arra mutat rá, hogy a zsidóságot, csak a zsidósághoz való visszatérés mentheti meg, amit a németországi események eklatánsan bizonyítanak. Eerre törekszik az A. J. is, mert a zsidó ifjúság nevelése csakis a saját talaján, csakis a zsidó tudásban valószínűleg meg eredményesen. Ezen célt szolgálja a Keren Hatorah, amely nem új elgondolás, csak formájában szervezettebb.

A megnyitó beszédek után az összegyűlt delegátusok munkabizottságokká alakultak át és megkezdték a napirendi pontok tárgyalását.

Mi mindenestre örömmel regisztráljuk, hogy a román Aguda ifjúság is, vezetőivel az élén, bekapcsolódott azon nagy zsidó mozgalomba, amelynek végcélja a vallásos zsidóságot megnyerni a zsidó országépítő munkának, amely végtére is nem csupán egyes vezetők és nemcsupán egyes csoportok, hanem az egész világ zsidóságának egységes és oszthatatlan kötelessége.

Eredményes munka az ungvári hitközségben. Ungvárról jelentik: Az ungvári orth. izr. hitközség új vezetősége megkezdte eredményes munkásságát minden vonalon. A közeli Radvanka helység zsidóságával, akinek eddig külön rituális vágás volt, megállapodott és így a kis hitközség gaballája is az uzhorodi hitközség kasszájába folyik be. Ruszinszko kormányzója Roszipál, visszakapta a hitközség elnökének, *Dr. László Gyulának* tisztelő látogatását és egyidejűleg a Zamszka Banka részére egy levelet adott, hogy a hitközség részére egy 3% os kamatozású nagyobb kölcsönt szerezhesen. A kormányzó prágai útjával egyidejűleg magához kérte mindkét hitközségi elnököt, *Dr. László Gyulát* és *Stern Fülöpöt* megígérve nekik intervencióját, a kölcsön kieszközlésénél. A hitközségnél várakozással néznek a kölcsön megszerzése elé, mivel annak sikeressége esetén a vezetőség kénytelen lesz további redukciónkat a tisztviselőfizetéseknél keresztülvinni.

— **Keresztény-zsidó kolonia Palesztinában.** Jeruzsálem. — Keresztény egyházi körökben igen érdekes kolonia megalakulásáról beszélnek. Hír szerint a jelenleg Németországban élő kitért zsidók, akik szintén belesznek a „Nem árja“ paragrafus rendelkezéseibe és ugyanolyan elbánásban részesülnek, mint a zsidók, Palesztinában kívánnak letelepedni. 180 kitért zsidó St. Johanna Montana-ban, keresztelő szent János születési helyén, közös kolonia megvásárlása ügyében már meg is kezdék a tárgyalásokat.

A főváros
központjában.

Az erdélyi
kereskedők talál-
kozó helye.

HOTEL ESPLANADE

BUCURESTI, BULEVARDUL ACADEMIEI 8.
Tulajdonos: JACOB FRIEDMANN.

Schweizi vezetés.
Legmodernebb
komfort.

Szobaárak
150 lejtől feljebb.

HETI GLOSSZÁK

J'accuse!

A német zsidóság tömegtragédiájából szokatlan erővel emelkedik ki az alábbi történet, melyben a kegyetlenség és barbárság hiheletlen mértéke zsufolódik össze. Egy zsidó gyógyszerész, Georg Grünwald és felesége az áldozatok, de ebben a sorsban benne van az egész német zsidóság katasztrófája és talajtalanága.

Georg Grünwaldnak a Prenzlauer Alle-n volt már hosszú évtizedek óta a gyógyszerháza, mikor a német képviselőház felgyújtása kirobbantotta a „Harmadik Birodalom” dicstelen korszakát. Ugyanebben az időben pontosan az üzletével szemben egy nemzetiszocialista gyógyszerész is üzletet nyitott és már az első nap a következő táblát akasztotta az ajtaja elé: „Németek, ne vásároljatok aszpirtint a zsidó Grünwaldnál. Vásároljatok német gyógyszerészeknél.” Egy viharos áprilisi délután azonban a német „kolléga” további lépéseket tett. Grünwaldot egy csoport barnainges terrorlegény kereste fel és a következő szavakat intézték hozzá: „Zsidó, húzd le a rollóidat és zárd be ezt a krájlérájt, mert különben bajok lesznek”.

Georg Grünwald azonban, aki hős katonája volt a német hazának már és a világháború alkalmával is magas kitüntéseket szerzett, (a hitleruralom nagyobb dicsőségére) nem ijedt meg a barnaingesek fenyegetésétől és önértelmes bátor hangon, ahogy egy német frontarcoshoz illik, visszautasította a követeléseket. „Nagyon sajnálom — mondta — de a rollók nem fognak legördülni. Az üzletemet továbbra is nyitva tartom.”

Apró és jelentéktelen szóváltás volt ez az áprilisi viharos napoknak, de még ezen az éjjelen Grünwald nyomtalanul eltűnt Berlinből. A felesége fellármázta a rendőrséget és kutatni kezdtek a gyógyszerész után. Elmult két nap. Nem történt semmi... Mig a harmadik napon megjelent egy rendőrposzt a gyógyszerész feleségénél és közölte, hogy a férjét megtalálhatja a városi hullaházban...

A meggyilkolt Grünwald felesége kétségbeesetten rohant a rendőrségre, hogy felvilágosítást kapjon az ura haláláról. Semmit sem tudunk, mondták a rendőrségen.

Az asszony azonban mindjárt a szemközti patikusra gondolt és megbízott egy magán-detektív irodát a nyomorással. Rövid idő mulott el és a detektívek közölték a gyilkos személyazonosságát. De még ugyan ezen éjjel holtan találták meg lakásán Grünwaldné asszonyt. Mérgezés. A rendőrségi jelentés így szólt: öngyilkosság. Miért is ne? Férje utáni bánatában megmérgezte magát. Nagyon természetes, — mondta a sajtó jelentése. És a nyomozás ezzel már be is volt fejezve — a gyógyszerészné halálát illetően is.

Az azonban az a broszúra, amely most jelent meg „Az antiszemitizmus ellen küzdő világszövetség” kiadásában angol nyelven, s melynek a címe „J'accuse” (Vádolat!), és tartalmazza mindazt a borzalmat, amely Hitler Németországában az utóbbi hónapok alatt történt, — kétségtelenül megállapítja, hogy Frau Grünwald nem követelt el öngyilkosságot. Grünwaldné asszonyt megmérgezték. Ugyanezok a barnaingesek, akik az urát is eltették láb alól...

Ezzel szemben a Prenzlauer Alle-n nem maradt csak egy gyógyszerész és az is fajnémet származású...

Egy másik eset. Az áldozat: Dr Ernst Eckstein. A történet helye: Breszló.

Dr Ernst Eckstein, zsidó városi tanácsost „védelmi letartóztatásba” helyezte a nemzetiszocialista rendőrség. Az első időben megadással ürte dr Eckstein a fogságot, mert arra számított, hogy bizonyos idő múltán ki fogják hallgatni és itt előadhassa védelmét. De multak a hetek és nem történt semmi. Még beszélgetéseket sem engedtek meg számára a kinnlevőkkel, amint-hogy egyetlen politikai fogoly sem mutatkozhat még rácsok között sem a szabadon lévők előtt. Dr. Eckstein végül is erélyesen kérte kihallgatását. Az eredmény nem is maradt el. Véres üttegek következtek és külön cellába zárták. Elkülönítették még a többi internáltak táborától is. Aztán következett a klozetpucolás, a mosogatás, amely ha pillanatokig is tovább tartott, mint amennyit a náci hordák engedélyeztek az elvégzésére, akkor minden percnyi késésért, ugyanannyi kancsuka ütés járt ki, dr. Eckstein városi tanácsosnak.

Dr Eckstein hamarosan összeroppan. Idegei felmondták a szolgálatot. Követelie, hogy löjjeék agyon. Az arcába köptek és a szemébe röhögtek. És a kínzások folytak tovább. Amidőn halála előtt 14 nappal végre beengedték hozzá a szüleit, az arca tele volt véres eláfutásokkal. De csak pillanatokig tartott ez a viszontlátás is. Még szót sem válthattak és már vége volt a kihallgatásnak.

És a véres napok újra követték egymást. Dr. Eckstein kieszőzölte, hogy hetek óta tartó álmattasága ellen, naponta kapjon az orvostól egy kis adag altató port. Hetek alatt összegyűlt a méreg-por és 1933. május 23-án dr Eckstein Ernő 36 éves korában kiszenvedett... Eljen Hitler! Eljen Adolf Hitler!

Egy zsidó anya harca — Amerika ellen

Írta: SALOM ASCH

A Missisippi partján egy völgyben St. Paul és Mineapolis városkák között egy kis lengyel zsidó városi találtam. Egész Amerikában sehol sem láttam annyi honfitársat, mint ott. Férfiak és asszonyok Lovicsból, Skienievicéből, Sochlinből és Kutnóból. Sok olyan rokonommal is találkoztam, akiről már azt sem tudtam, hogy éleiben van. Egy „expedícióval” mentek el és úgy hozták őket ide. A lakásokban úgy élnek, mint a régi hazájukban. A jó lengyel zsidó háziasszony ért a spóroláshoz, a férfi szűk helybérét úgy tudja beosztani, hogy otthon minden megvan. A konyhában ragyog minden a tisztaságtól — ez anyai örökség. A lengyelországi zsidó asszony minden női báját és szemérmességét beleviszi a háztartásába. Egész lány, nőies lényét kifejezi az öltözködésén és a lakásán. A lakásokban a hazuról hozott ékességek, gyertyatartók, evőeszközök, edények, a nagyanyáktól örökölt rézüstök, melyeket az ágynevébe varrva, vittek az Óceánon keresztül. Az asztalokon és ágyakon azok a kézimunkatákarók, melyeket még menyasszonykorukban készítenek a lányok, mikor a kelen-gyűjüket gyűjtik. De a lengyel zsidó a gyomrát is szereti. Minden lakásban libazsír és teperő illatozik. Az asszony hétköznapiokon barcheszt süt a férjének, édes hallal és halmártásba rakott galuskával táplálja, hogy öröme legyen, ha esténként a munkából hazatér.

Ezeknek a kis házaknak egyikében egy

varsói zsidó asszonnyal találkoztam, aki hadat viselt Amerika ellen. A fegyverei: egy kallófa és egy Ceeno Ureno, egy női biblia voltak. Mindkettőt Varsóból hozta és a konyhaszekrényben tartotta elzárva. A háboruszkodás a szombat és a vallásosság kérdése körül forgott. Amerika ugyanis el akarta venni tőle a szombatot és a vallásosságot és a zsidó asszony védekezett ellene. Már az idősebb és a fiatalabb gyerekeit is elvesztette a háboruban és épen úgy volt, hogy most az urán lesz a sor. De a varsói zsidó asszony hősiiesen ellenállt és nem adta meg magát.

A háború azzal kezdődött, hogy legidősebb fiuk, Jojne, aki a szülőknek a h jójegyét küldötte és az Újvilágban a családfenntartó volt, elkezdett szombaton dolgozni.

— Ha reggel felkelt és imádkozás nélkül, fedetlen fejjel mohón leöntötte a kávéját, mélyet sóhajtottam, de megbocsátottam neki — mondja az asszony fájdalmas tekintettel. — Helyette külön is imádkoztam és könyörögtem Istennek, hogy bocsásson meg neki. De amikor láttam, hogy fiam szombaton munkába is megy, akkor a türelmem vége szakadt.

— Hová mész, fiam? — kérdeztem tőle.

— Anyám, Amerika nem Varsó! Itt dolgozni kell, különben az Isten nem fizeti ki a hetibért.

— De nem az én házamban. Ezt nem akarom megélni! — Elzárta az ajtót, egyik kezébe a kallófát vette, másik kezébe a női bibliát, odaállt az ajtó mellé posztolni és nem engedte a fiát a küszöbön át.

— Blüme, mit teszel? — kiáltozta kétségbeesetten a férje, — hiszen ő tart el bennünket! Csak nem akarod elüzni a háztól?

— Inkább menjen el innen! Én nem eszem meg, ami a törvények ellen való és amit a szombat megszegése által szereznek. Nem tűröm!

A fiu tényleg elhagyta a házat és ezzel a család megélhetésének a főforrása megszűnt. Így vesztette el Blume asszony egyik fiát az Amerika ellen vívott harcban. Egyik felnőtt leánya munkába járt a férje házalással keresett egy keveset és ezáltal jól rosszul, a fiu nélkül is keresztül verekedték magukat, úgy ahogy a Teremtő juttatta.

De a leánya beleszeretett egy „reformerbe”.

— Mikor a „reformer” ide elhozta — így mondta tovább az anya —, úgy éreztem, minha szíven szurtak volna. De hiszen Amerikában vagyunk, előirhatom-e neki, hogy kivel menjen? Elmehetsz hozzá feleségül, kedves lányom — így szóltam hozzá —, de azért zsidó asszonynak kell megmaradnod és úgy kell élned, ahogy zsidó asszonyok részére a vallás rendel.

— Ő azt felelte: „Anyám, Amerika egészen más világ”.

— Elsötéttedtél előttem minden.

Az esküvő után az anya meg akar győződni, hogy a leánya betart-e mindent, amire zsidó asszonyok ügyelnie kell. A vőnek nem tetszett a dolog és megtiltotta, hogy „idegen fazekakban kutasson”.

A leány bosszus lett:

Azt akarod-e anyám, hogy miattad elváljak az uramtól?

Az anya azt felelte:

— Azt hiszed talán, hogy mindenben engedned kell ennek a „reformernek”? Szombaton friss levest kell ennie! Otthon kerek asztal körül kergették!?

A német becsület

A lengyelországi zsidó sajtó érdekes dokumentumot elevezt fel, a németországi zsidóüldözések kapcsán. Teljes terjedelmében közli le annak a röpiratnak szövegét, amelyet a német hadvezetőség 1914 augusztusában, amikor átlépték az orosz határt, a lengyel zsidók között jidis nyelven terjesztett. Ime néhány sor ebből a röpiratból, annak igazolására, hogy milyen szilárd a német becsület és milyen tartós a germán hűség.

„Németország és Ausztria hős hadserege megérkezett Lengyelországba. A deszpa oroszok csapatait visszavonulásra kényszerítettük. Zászlónkkal az Igazságot és Szabadságot hoztuk számotokra: polgári egyenlőséget, vallásszabadságot, zavartalan szabadságot a munka minden területén, gazdasági és kulturális egyenlőséget tradícióitok szellemében. Barátsággal jövünk hozzátok. A barbár uralomnak vége“.

„Ne hagyjátok magatokat többé hizelkedő szavakkal megcsalni. A cár is egyenjogúságot ígért nektek 1905-ben, de vajjon teljesítette-e? Emlékezzetek arra, hogy nap, mint nap üzik ki a zsidó tömeget lakóhelyükről, ahol már évtizedek óta laknak. Emlékezzetek a kisenevi, homeli, bialystoki, siedleci stb. pogromokra... Így tartotta be a cár a szavát, amelyet csak azért tett, mert súlyos nyomás alatt volt. Most újra nyomás alatt van, tehát újra ígér“.

„Szent kötelességetek tehát, hogy erőteket a szabadságharc zászlaja alatt összpontosítsátok. Hitközségeiteknek ifjú generációja és összes szervezeteitek részt kell vegyenek a felszabadító harcban. Mi reméljük, hogy tetteink által elnyerjük szimpátiátokat és lojalitásotokat. Egyengessétek számunkra az utat, hogy győzelmet arassunk az ellenség és diadalra hozzuk a Szabadságot és Igazságot. A német és osztrák egyesült hadvezetőség“.

1914-ben a német hádsereg elindult a cár ellen és 1933-ban a német szellem megérkezett a cár barbarizmusához. Így beszéltek egykor a németek a zsidókhöz, és Hitler szellemében pogrommal fizetik vissza azokat a szolgálataikat, amelyet a zsidók a németeknek mindenkor tettek. A német becsület és hűség történelmi fotografiája ez a röpirat.

Igy jutott anya és leánya között nyílt törésre a dolog. Az anya nem látogatta meg többé a leányt:

— Nem bírom elviselni. A szívem majd megszakad, ha látom, hogyan élnek. Ez Amerika!

Most a férj szólal meg. Helyes megjelenésű, vidám varsói zsidó, akinek szimpatikus vonásai és szép szakállja vannak.

— Volt még otthon egy fiunk, aki még iskolába járt. Neki is megkeserítette az életét. Reggel hatkor kellett fölkelnie, hogy imádkozhassék, mielőtt iskolába ment. Mielőtt nem imádkozott és nem mosdott, egy falat kenyert sem kapott. Szombaton egyáltalán nem volt szabad elhagynia a házat. Egész nap az égnek még a csücskjét sem láthaatta. Hiszen elvégre még gyermek és mi Amerikában élünk — az asszony azonban harcot akar vívni Amerikával. A gyermek egy nap fogta a holmiját és elment az idősebb fivéréhez.

Igy vesztette el Blume asszony még a legfiatalabb gyermekét is ebben a furcsa háboruban és most már egyedül az uráért küzd.

— Már ő is egészen lezüllött. Már neki sincs inyére, hogy Amerikában megmaradjon zsidónak. Ezt a gyermekeitől lesté el. — Majd az ura felé fordulva, így szól: — Még egészen eladod magad az ördögnek!

A férfi a szakállába nevet és égre-földre esküdjök, hogy az asszony igazságtalan vele:

— Kaptam egy „job“-ot, egy kitünő „job“-ot. „Boss“ lettem egy raktárban. Semmi más dolgom nincs, mint felügyelni a munkásokra. De ő pokollá teszi az életemet!

TÁRRALOMNIC MAGAS TÁTRA! TÁTRALOMNIC

Egyetlen megbízható ORTH. PENZIO, elsőrendű konyha és kiszolgálás. Elő- és utószezonban a teljes penzió 55 ck. Felöltött leányok kíséret nélkül felvételnek. Egész éven át nyitva. Elő- és utószezonban esküvőket és bankettekét elfogadok.

SCHREIBER MOR, TATRANSKA-LOMNICA (BUGSCH-VILLA)

Fasizmus és antiszemizmus

A fasizmus körül már azóta tartanak a visszaélések, mióta megszületett. Már azóta hívják az egyes antiszemita pártok magukat fasisztáknak, amióta rájöttek, hogy e név imponáló tógája mögött bátran üthetik véresre a zsidókat. Mussolini, a klasszikus fasizmus megteremtője azonban sohasem azonosította magát az antiszemita pártokkal, mert ő maga sohasem volt antiszemita, bár Cuzáék ép úgy esküsznek rá, mint esküdtek rá Héjassék és Ostenburgék. A fasizmus körül azonban mintha tisztázódtak volna a vélemények akkor, amidőn Gömbös, a márkás antiszemita vette át a hatalmat Magyarországon és programjában kijelentette, hogy Mussolini szellemében akar kormányozni. Gömbös ekkor mintha megértette volna a fasizmus lényegét, mely nem más, mint a szervezett tőkés-rendszer felsőbbrendű formája és valóban likvidálta az antiszemizmust. Világos volt tehát, hogy az államrend fasiszta formája, (ala Mussolini!) nem tűri meg az anarchikus kilengéseket és az állam gépezeteinek keretei pontosan egymásba kell illeszkedjenek. De jött Adolf, a nagy és mindent újra a fejetejére állított. Ő is a fasizmust hirdeti és közben olyan zsidómészárlásokat visz véghez, melyre még a keresztény tőkének is égnek áll a haja szála. Vannak hangok, amelyek azt hangoztatják, hogy Hitler ezzel újra kompromitálta a fasizmust, más vélemények szerint viszont egyedül önmagát kompromitálta. Jung a fasiszta Olaszország zsidó pénzügyminisztere, aki most utazott át Washingtonon, szintén ama véleményének adott kifejezést, hogy a fasizmus tisztán nacionalizmusához nincs semmi köze az antiszemizmusnak. Arra a kérdésre, hogy vajjon azonos a német antiszemizmus, az olasz fasizmussal, Jung nevetve tagadólag rázta a fejét. „Halottak-e már valaha arról — mondta — hogy Olaszországban antiszemita megmozdulások lettek volna?“ Nem, valóban erről nem hallottunk. Sőt arról sem hallottunk, hogy

Itáliának, vagy Musolininek a tekintélye, vagy világhatalmi bázisa gyengült volna azzal, hogy nem engedi meg az antiszemizmust és zsidó pénzügyminiszterrel irányítja Olaszország pénzügyi és gazdasági sorsát...

„Antiszemiták, de nem barbárok“

Egy német nemzetiszocialista vezető mondta egy előadása alkalmával: „Mi, nemzetiszocialisták valóban antiszemiták vagyunk, de nem vagyunk barbárok. Az a mód, ahogyan mi a zsidókat elnyomjuk, a kultúra magaslatáról történik, amelyen mi helyet foglalunk. Különbösen is Németország jogállam és itt semmi sem történik törvényes alap nélkül...“

Eddig a nemzetiszocialista vezető nyilatkozata, aki elismeri az antiszemizmust, de tagadja a barbár módszereket. Üres fecsegés lenne, ha itt bizonyítani akaránk, hogy Hitlerék igenis barbár módon üldözik a német zsidóságot. Fölösleges lenne ezt fejtegetni, mert pusztán az a tény, hogy elismerik az antiszemizmus jogát és erkölcsét, a kultúra — legbarbárabb megnyilvánulása közé tartozik. — Fölösleges lenne ezt fejtegetni, mert a világ legnagyobb szellemi és erkölcsi nagyságai törtek már pálcát az antiszemizmus felett. Fölösleges, mert a könyvmáglyák bizonyítanak. Mert az éhhalálra ítélt német zsidó tömegek pusztulása bizonyít. Mert az öldöklés, rablás, fosztogatás és az elnémitott sajtó hallgatása — bizonyít. — Mert rég elavult már az a klasszikus mondás is, hogy az antiszemizmus a buták szociálizmusa. Nem, ez már meghalt igazság. Az antiszemizmus többé nem a buták, hanem a barbárok és gonosztevők szociálizmusa. Elegendő tehát, ha a német kormányfőriak igazolják az antiszemizmust és azonosítják magukat vele. A többi az már világosabb a napnál. A barbárságot még a tények ereje nélkül is, tisztán elméleti síkon — rájuk lehet bélyegezni. — Hiába minden mosakodás és pilátusi kézmosság, a világ kulturalközvéleménye már rájuk sütötte — kitörőhellellemül — a barbárizmus bélyegét.

A Pen clubok ítélete

A világ szellemi elitgárdája gyűlt össze az elmúlt héten Raguzában, hogy mint az emberiség élő lelkiismerete ítéletet mondjon a németországi események fölött. A Pen clubok kongresszusa nem direkt ebből a célból ült össze, de az események követelő parancsa kényszerítet minden jelenlevőt, hogy a kérdéssel foglalkozzanak és megbélyegezzék Hitler középkori uralmát. Megrázó jelenetek között mondták el az író delegátusok azokat a sérelmeket és üldözéseket, amelyek Németországban az írókat, tudósokat és a szellemi élet nagy reprezentánsait érik, faji és ideológiai előítéletek alapján. Különösen a zsidóüldözések barbár megnyilatkozásait ítélték el a Pen clubok résztvevői és Salom Asch, a neves zsidó író zokogott előadása során, amidőn németországi testvéreinek tragikus sorsát és fájdalmát ecsetelte megrázó szavakkal. A német delegátusok hiába tiltakoztak a kérdés napirendre tűzése ellen, H. G. Wells, az angol irodalom egy legkiválóbb reprezentánsa, megadta Ernst Tollernek a szót, aki megsemmisítő ítéletet mondott arról a középkori barbarizmusról, amely betölti a mai Németország levegőjét. A német, osztrák és svájci delegátusok hiába hagyták el a termet, amidőn az írók szövetsége megbélyegezte a német nemzetiszocializmus rendszerét és hiába tartott velük Félix Salzmann-Salten budapesti származású osztrák asszimiláns zsidó író is, akinek könyvét nem égették el a könyvmáglyán, a tiltakozások lavináját nem tudta megállítani semmi.

A Pen clubok kongresszusa méltó feleletet adott Hitlernek, Göringnek és Göbelsnek és örökre megbélyegezte a nemzeti szociálizmus kultúrshégyét.

Pénteken fél ötkor zár. Télen ilyenkor már sötét van. Ő esküdjök, hogy nem villamoson, hanem gyalog jár haza, de az asszony nem hiszi neki:

— Bűnös ize van a kenyérnek, amelyet megkeres. A falat fojtogalja a torkomat. Vén napjaira dolgozik szombaton! Kezébe sem veszi az imakönyvet. Szombaton nem ismer sem zsoltárt, sem imádságot, sem atyák mondásait, csak „papert“, az ujság, ez az ő imakönyve, bibliája, mindene. Szép tulvilágot szerez ez az ember nekem!

— Így teszi pokollá az életemet! Hát mit akarsz tulajdonképpen? Át akarod formálni Amerikát?

— Amerika, Amerika! Az ördög vigyen el Amerikával együtt! Ha már Amerikában kell élni el kell azért felejtetni a Teremtőt? Te bolond ember, hiszen a Mindenható Amerikában is lakik és itt is megtalál minket.

Ezzel Blume asszony a konyhába siet, hogy elkészítse a teát.

— Így teszi pokollá az életemet — panaszolja halkán tovább a férfi. — Szombaton nem engedi, hogy „papert“ a kezembe vegyek, felüti a nő bibliát és kezébe veszi a kallófát. Aki azt hiszi, hogy Amerikával szemben győzelmet arathat? Egy kallófával akar Amerika ellen háborút viselni! Amerika erősebb, mint ő — a zsidó elneveli magát.

— De a Teremtő erősebb, mint mi mindnyájan és egész Amerika. Higyjétek el nekem! — kiált be az asszony a konyhából a szobába.

— Nyilván kihallgatta a beszélgetésünket...

HIREK

a „Népünk” cikkeinek utánnomását csakis a forrás megjelölésével engedjük meg.

Naptár 5693

Péntek: Szívan 15, június 9.
Szombat: Szívan 16, június 10.
Heti szidra: בהעלותך
Heti háftóra: בני ושמחי

Szombat kezdete:

üzlet bezárás 8.05
gyertyagyújtás 8.15
Istentisztelet kezdete 8.20
Szombat befejezése 9.20

Perek 2. פרק ב'

... És Ausztriában?!

Irtá: Josef Fränckel (Wien)

Uralomra kerülhet-e a nemzetszociálizmus Ausztriában és megteremtheti-e itt is a „Harmadik Birodalom” alapjait? — ez a sorsdöntő kérdés foglalkoztatja ma az ausztriai zsidóság tömegeit. Még néhány héttel ezelőtt erős pesszimizmussal tekintet a zsidóság az ausztriai események elé, míg az utóbbi napokban hirtelen megváltozott a hangulat és az optimizmus uralja a közfelfogást. A Dollfus kormány növekedő hatalmi autoritása azt a bizonyosságot ébreszti fel a zsidóságban, hogy a horogkereszt nem fog tudni Ausztriában hatalomra kerülni.

Az optimizmusnak azonban kétségtelenül nincs még helye. Ha tüzetesen megvizsgáljuk az ausztriai eseményeket, akkor láthatjuk, hogy a kérdést korántsem lehet oly könnyen venni. Mert Dollfus erőskezű politikája semmit sem bizonyít. Nem-e mondták annak idején Németországban is, hogy Brüning „okos” és Schleicher „vaskezü” politikája végleg elintézte Hitleréket? És mi történt mégis? Hitler kezébe ragadta a hatalmat. Azok az előfeltételek pedig, amelyek Hitler uralomra segítették Ausztriában is meg vannak.

Közismert dolog már ma is, hogy naponla érkeznek Németországból horogkeresztű agitátorok, akik elárastják nemcsak a fővárost, de főképpen a vidéket és mindenütt meggyújtják a nemzetszociálizmus tüzeit. A parasztnak ingyen rádió apparátusokat ajándékoznak, hogy meghallgathassák a német rádió anti-zemita mérgezéseit. Egyetemi tanárok és felsőiskolai hallgatók vannak az agitátorok között, akik demagóg jelszavakkal félkőznek be az osztrák parasztság közzé. „Holál a zsidókra” és „Szabadítsuk meg a német munkásságot!” jelszavakkal készítik elő a talajt a horogkereszt számára. Az 1933-as ausztriai események rohamlépkekben közelednek az 1932-es német események vége felé.

Pusztán az a tény, hogy a zsidók széles tömeget idegen politikai pártokban tömörültek, sokban megkönnyíti a nemzetszociálizmus munkáját Ausztriában is. A zsidó tömeg nagyrésze még mindig nem jött arra rá, hogy ők hiába exponálják magukat idegen pártok érdekében, idegen eszmék céljaitért, a nagy Németországban nem akadt egyetlen politikai párt sem egyetlen becsületes német ember, aki felemelte volna szavát az üldözött zsidóság érdekében. Az osztrák zsidóság ebből legalább megtanulhatta azt, hogy a zsidókon csakis a zsidók segíthetnek.

Ez felismerés hívta életre a „Jüdische Volkspartei“-t, amely egyedüli olyan szervezete az ausztriai zsidóságnak, amely nyíltan és becsületesen harcol mindenütt, ahol a zsidó jog, a zsidó becsület és biztonság van veszélyben. A Jüdische Volkspartei állandó erősödése annak a dokumentuma, hogy a veszély órájában a zsidó tömegek felismerték a követendő helyes utat. Hogy önmagára talált az osztrák zsidóság és saját erejéből akarja megmenteni jövőjét és sorsát.

Az osztrák zsidóság számára ma csak egy törvény létezhetik: Követni a nemzeti zsidóság útját! Csatlakozni a cionizmushoz, melynek szervezett egysége tudja egyedül megakadályozni a véres pogromokat. Minden idegen eszme és ideológia azonban a hanyatlás és romlás kikerülhetetlen biztosítékát szolgálja.

»Ha szereti gyermekét, nyaraljon MENYHÁZA fürdőn! Kérjen prospektust.

— 25.000 németországi zsidó menekült Franciaországban. Páris. A francia kabinet az elmúlt héten tartott ülése alkalmával foglalkozott a Franciaországba menekült német zsidóság helyzetével, akiknek száma meghaladja a 25.000-et. A francia kabinet elhatározta, hogy ösztönzésre lép a menekülteket támogató összes zsidó segélyszervezetekkel és közös erővel igyekeznek egzisztenciát teremteni a zsidó bevándorlók számára.

Törvényjavaslat az idegenek sterilizálására.

Berlin. A németországi nemzetszocialista orvosszövetség tanácsosa, Dr. L. Vellguth törvényjavaslatot nyújtott be az alacsonyabbrendűek sterilizálásának haladéktalanul való keresztülvitelére. Dr. Vellguth szerint alacsonyabbrendűeknek számítanak a következők: 1, gyengeelméjűek; 2, elmebeteg; 3, epileptikusok; 4, hünözők; 5, süketnémák; 6, testileg gyengélkedők (tüdőbeteg) és 7, idegen fajuk. A hetedik csoport mellé a következő megjegyzést fűzte a „profesor”: — Az idegen vérnek népünk organizmusába való behatolását minden eszközzel meg kell akadályozzuk. A zsidók, négerék és mongolok tehát akaratauk ellenére is alá kell vessék magukat a sterilizálásnak akár egészségesek, akár betegek. Egyébként a német lapok állandóan felszínen tartják a fajkérdést és megállapítják, hogy a zsidó vérnek a német néptestbe való behatolása jóvátehetetlen bűn. A zsidókkal való házassági kapcsolat, vagy gyermektelenséget, vagy hülye nemzedéket, vagy pedig fejletlen testü generációt hozhat csupán létre. Ezért minden német polgárt figyelmeztetnek a vegyes házasságok veszélyes voltára.

Fehér fogakat csakis

PEBECO
fogpaszta biztosít.

Orth. כשר étterem Bukarestben!

30 és 40 leies komplett menü
Ugyanott olcsó éjjeli szállás

WEISZ ADOLF

volt szebeni כשר szalámgyáros
Bukarest, Str. Smardan 29. I. emelet

Kérjük mindenütt az „ALBA-IULIA” antiszeptikus pipere szappant

Kézmosáshoz használjuk az olcsó és kiváló minőségű

„URSUS” szappant

Gyártja:

Breckner János r.-t.
Alba-Iulia

Goldmann Bernát

orth kóser vendéglője
Prága

II. Truhárska 10 II. emelet.

A legnevesebb szlovákiai orth. rabbik hechserével

— Transjordániai küldöttség — a zsidó letelepülésért. Jeruzsálemből jelentik: A palesztinai cionista executívénél egy 23 tagu transjordániai küldöttség járt és a transjordániai falvak és városok népének nevében kérték, hogy a Jewish Agency nagyobb földvásárlást eszközöljön zsidó letelepülés céljaira. Az esetet úgy az arab, mint a zsidó sajtó élénken kommentálja. Cionista zsidó körök véleménye szerint a transjordániai zsidó letelepülést kedvezően fogja befolyásolni az utóbbi eset és a transjordániai lakosság spontán megnyilatkozásának tartják a küldöttség megjelenését a cionista executívénál.

Gyenge férfiaknak

válaszbélyeg ellenében díjmentesen küldöm szabadalmazott szenzációs

„HEURÉKA”

találmányom ismertetőjét. — Cim:

„PATENT 1” Cluj,
1. sz. postafiók.

E Z Ű menorák gyertyatartók, serlegek, S evőeszközök, T templomi kegyeszek,

bármily művészi kivitelben legolcsóbb árban.

Gyártása és eladása:

„Tacamul”

ezüstáru gyárban

Cluj, Str. Gen. Neculcea (Kornis-u.) 6

Tavaszi kabátok 750 leitől
Divatos kosztümök tiszta gyapjuból . 950 leitől
Praktikus angol kabát tiszta gyapju . 1200 leitől
Legdivatosabb tavaszi kabát tiszta gyapju szövetből I-a kiállításban . 1550 leitől
Legdivatosabb selyemruhák, szövetruhák 550 leitől

„POMPADOUR”
kész nőiruha áruház
Cluj, Calea Regele Ferdinand 21.

SIÓFOKON!

Az előnyösen ismert **Fränckel orth. kóser pensió és étterme** Balhányl ucca 16 sz. alatt, a fürdőtelep legszebb helyén. Pihenésre és üdülésre a legkitünőbb hely.

Kérjen prospektust! Érdeklődés és felvilágosítás: **budapesti pensiómban is, VII. Rombach u. 11 sz. Telefon: 37-2-37.**

Tischler Mór zsidó mártírúma

Az utóbbi évek egyik legmegrendítőbb tragédiája játszódott le hélfőn a bukaresti törvényszék tárgyaló-termében. Tischler Mór, a közismert clujai zsidó erdőnábobot egy rokkant móc kapitány egyetlen revolvergolyóval leterítette, aki röviddel a gyilkos merénylet után kiszenvedett. Tischler Mór tragédiája mélyen kimagaslik az egyéni tragédiák sorából. Tischler Mór halálával egy egész rendszer hibái és igazságtalanságai ütköznek ki olyan erővel, amely méltán váltja ki Románia kulturközvéleményének megbélyegző ítéletét. Tischler Mór meghalt, mert kereste az igazságot, meghalt, mert becsületes eszközökkel dolgozott életében és meghalt mert zsidó volt.

Egy becsületes kenyérharccal eltöltött élet után sajátították ki állami uton Tischler Mór erdőbirtokainak legnagyobb részét és osztották ki a mócok között. De Tischler Mór nem gazdálkodhatott a meg hagyott birtokain sem, mert a falusi mócok mindannyiszor elkergették embereit, ha az erdő-kitermelő munkáikat akarták folytatni. Az inségyben szenvedő Tischler Mórnak a törvény előtt mindig igazat adtak, de a valóságban mindig ő volt a vesztes. Míg most a móc kapitány revolver-golyója végleg elűtötte attól, hogy a földi igazságszolgáltatás elől keresse jogos igazát.

A gyilkos móc kapitányt az ügyészség letartóztatásba helyezte. De máris 160 antiszemita ügyvéd és egyetemi tanár jelentkezett védelmére, akik nem a mócok és nem a kapitány érdekében vállalták el a védelmet, hanem a zsidó Tischler Mór védelmére. A gyilkos kapitány ezzel beleírta magát a romániai antiszemitizmus könyvébe és az ügyészségi fogház épületébe özönével érkeznek hozzá az üdvözlő táviratok. Üdvözlik a gyilkos kapitányt, mert megölt egy zsidót. A mócok vélt érdekeit itt egészen mellékesek. A zsidó halála itt a fontos, amely fölött most tort ülnek a romániai antiszemiták. — És ki tudja — a földi igazságszolgáltatás utjai is kiszámíthatatlanok — a gyilkos kapitányt valószínűleg felmentik. Felmentik, mint ahogy felmentették Zalea Codreanu is, aki Jasiban nem is zsidó, de egy román prefektust lőtt agyon, akinek csak annyi büne volt Zalea Codeanu szerint, hogy barátja volt a zsidóknak. — A védők és az esküdtek az orvul gyilkoló kapitány védelmére is tudnak majd méntseget felhozni. Fel fogják magasztosítani a gyilkosságot és végül a móc kapitányt mint nemzeti hőst, mint a mócok vezéré és megmentője fogja elhagyni, babérkoszorúkkal övezve, a fogház épületét.

Mindez azonban miért? Mert a kormány nem tudja és talán nem akarja erős kézzel letörni az antiszemita veszélyt, mert az osztrómállapot dacára a szélső jobboldal ágensei szabadon garázdálkodhatnak és süthetik tegyvereiket a zsidókra.

— „Sómá Jiszroel” — mondta Tischler utolsó szavaiban. Az egek Urához intette szavait, mert tudta, hogy itt a földön már befejeztetett számára. De mielőtt elment még a szobájában tartózkodó törvényszéki elnök felé rebegte ezeket a szavakat: Ártatlanul és becsülettel halok meg!

Tischler Mór halála mementóul kell szolgáljon a kormány számára, mert az ártatlanul kiontott zsidó vér azok lelkiismeretére szárad, akik közvetve is segédkeztek nyujtanak ahhoz, hogy gyilkosok garázdálkodjanak hamis nemzeti jelszavak köpenyegé mögött.

Csendes beszélgetés kolelzsidókkal

— Palesztinai levelezőnkől —

A nap még forrón süt, mikor Mea Shearim felől bekanyarodunk a magyar kolel házak közé. Hatalmas egységes épületek rendszer nélkül építve. Minden lakás, egy szoba konyhából áll. Oly nagyok a szobák, hogy megfelelnek háromnak is. Az udvarokon fa csak elvétve akad. Látszik, hogy a házak lakói a magasabb régiókban járnak és ilyen földi ügyek nem érdeklik.

Az összevissza épített házakból megállapítható, hogy nem egyszerre épült fel a magyar kolel zsidók negyede. A házak egészen lenyulnak Muszrara arab városrészig. Azon az oldalon támadták meg a zavargások alkalmával az arabok a magyar házakat. Ha akkor nem álltak volna az egyik serkon ort a cionista Hágáná tagjai, akkor a hebroniak sorsára jutottak volna a magyar kolel házak összes lakói. Még ma is elismerik, hogy a chaluczoknak köszönhetik életüket.

Temérdek sok gyerek van a kolelben. Kis fekete sapkáikban hosszú Pájeszeikkel érdekes aláfestést adnak a komor, gellókra emlékeztető házaknak. Serdülő korukban nagyszerűen beszélnek a héberül. Sok családnál a lakásban is csak héberül beszélnek. A lányok, kik iskolákba járnak, kénytelenek meg tanulni héberül, mert ma már nincs olyan iskolája Jeruzsálemnek, melyben a héber nyelv ne lenne elsőrendű tantárgy. Még a Rotschild féle leányiskolákban és az asszimilációs tendenciájáról közs mert Alliance Israélite iskolák is héberül tanítanak. Es így mind többen beszélnek a héberül a kolel házakban is. Elzölött megalkozták azt, aki hangosan mert héberül beszél. Ma már befészkelte magát a héber a kolel házakba is. Ez természetes is. Ha bárhol a városban dolgozunk, akkor csakis a héber az, amellyel a legkönnyebben érintkezhetünk. Ujságokat csak héberül olvashatunk és így tovább. Az élet minden megnyilvánulásában ott a héber.

Az egyik udvaron baldachin van felállítva. Esküvő lesz. Reb Jajlis a károlyi főrabbi holnap utazik vissza és ma ő fogja összeadni az ifjú párt Felmegyünk az emeletre a menyasszonyhoz. Nem lépünk át a küszöböt. A kolel házakban érvényben levő erkölcsök tiltják, hogy férfiak gratuláljanak az esküvő napján a menyasszonynak. Mi is alkalmazkodunk az itteni szokásokhoz. Ujabb és újabb nagy csoportokban jönnek a nők a menyasszonyhoz. Közben minduntalan felhangzik a héber.

Reb Doved régi ismerősöm. Hozzávettem unok. Kifülfülfő szívéllyességgel fogad. Kis rendtelenség van a szobában. Ez azonban érthető. Vendég érkezett a házba. A bárfai rabbi fia.

Lassan megindul a beszélgetés. Érdeklődünk, hogy mióta van itt és hogy van megelégedve a cionisták által kreált új helyzettel. Az öreg feláll, és ablakhoz menve kimutat a messzeségbe.

— „Látjátok ott messze van Simon Hácádik sirja. Már harminckettenc éve lakom itt. A Balfour-deklaráció előtt életveszélyes volt az ut arra felé. És a vidék egész a sirig pusztaság volt. Ma tele van házakkal és akkor megyek jövök a város bármelyik részén, mikor akarok. Nem kell félnem az araboktól.”

Kérjük, mondjon véleményt Kuck főrabbról. — „Kuck egy igazi gaon. Keves olyan él még, mint ő. Nagyon fáj nekem, hogy néhány elvakult és elvetemült ember rágalmaktól és hazugságoktól hemzsgő rópiratot adott ki ellene. A nyár folyamán is megjelentek Kuck ellen rópiratok. A legutóbbban itt a kolel házakban nem azonosítjuk magunkat velük. Aki rosszat mond Kuckra, az tudatlan vagy rosszakaratú.

Végül megkérdezzük, mi igaz abból, hogy a károlyi főrabbit meg akarják választani.

— „Egy kis csoport tényleg akarja rabbinak, azonban a többség ellenzi. Így valószínűleg nem lesz rabbinak választva.”

Majd a károlyi rabbinak egy esetét meséli el, mely Marlenbadban történt vele. Az egyik nyáron egy időben tartózkodtak a fürdőhelyen a geri és károlyi rabbi. A károlyi beszélni szeretett volna a

gerivel. A geri vejének közreműködésével ki lett eszközölve számára egy találkozó. Találkozásuk alkalmával halachikus dolgokról beszélgettek. Majd a geri rebbe hirtelen elbucszott a károlyitól azon kijelentéssel, hogy most nem ér reá löbbit vele foglalkozni. A károlyi újból kért audienciát, melyet megkapott. Ez alkalommal politikai kérdések is szőnyegre kerültek. A károlyi a geri véleményét kérte Kuckról. A geri nem felelt, hanem ugyanezt kérdezte a károlyitól. Reb Jajlis erre istentagadónak bélyegezte Kuckot. A geri erre csendesen megkérdezte a károlyitól: ismered te személyesen Ráv Kuckot? — Mert ha nem, úgy ne mondj reá véleményt sem, úgy tudom, hogy ő egyike a legnagyobb élő cadikoknak. Ha pontosabban akarod tudni, akkor fordulj a jeruzsálemi áskénáz bét-din elnökéhez, Reb Mose Cháláphoz. Ő majd pontos információt fog adni.”

„Hogy milyen véleménye van Chálápnak Ráv Kuckról — mondja nevetve reb Doved —, azt el lehet képzelni már abból is, hogy Kuck az elnöke az áskénáz bét-dinne.”

Reb Jajlis már megérkezett. Indulunk mi is, nehogy elkéssük a nagy szenzációt. Rövid bucuzkodás és már kint vagyunk az udvaron. A „chupa” környéke olyan, mint egy nyilzsgó méhkas. Az emeleti erkélyek tele asszonyokkal és gyermekekkel. Sok idegen érdeklődő is jött. Valaki meg is jegyzi csendesen, hogy nem a menyasszony és vőlegény örvendeztetésére jöttek a legtöbben, hanem a károlyi főrabbi miatt.

Az esküvői szertartás olyan, mint mindenhol, ahol zsidók élnek. Az áldásokat Reb Jajlis mondja.

Már hónapok óta nem kaptak a magyar kolel lakói chalukát. Sokan közülük csak ez-n pénzből éltek. Annál jobban dúslálkodnak egyes vezetők. A legtöbb főrésztvényes valamelyik vállalatnál vagy bankban. Ez közs mert tény Jeruzsálemben. Ezért nevezett ki a külföldi elnökök tanácsa új vezetőseget, mert túl nagy a bizalom a régiekkel szemben. Állítólag ezen állapotok miatt tartja vissza Frankl Adolf a legutóbb begyűlt 3000 dollárt...

Újból szóba kerül a károlyi főrabbi. A szobába lépő fia reb Mordchenek meséli, hogy a chaszidok egy része már meg is választotta rabbinak. Az öreg megjegyzi, hogy ő nem hiszi. Megválasztása nagy számárság volna. Az öreg Duschinsky párti.

A fiatal magyarázza, hogy az egész választás csak egy koved „Reb Jajlis jeruzsálemi főrabbi”! Eszembe jutott, hogy Ferencz József is volt Jeruzsálem királya...

Megkérdezzük reb Mordchet nincs e kifogásuk az ellen, hogy ingujban jöttünk. Mert tudunk róla, hogy a magyar házakban gyűlölettel néznek az ingujasokra.

— „Nem baj, hogy így jöttek. De legközelebb kabátban jöjjenek. Ugy illik, hogy egy zsidó kabátban járjon. Mi az Ur katonái vagyunk. Ha nem vesszük fel a kis kabátot, akkor azt a látszatot keltjük, hogy szolgáljuk a királyunkat, azonban nem akarjuk hordani uniformisát.”

Csendesen mosolyogtunk e naiv és gyenge hasonlaton, majd elbucsztunk.

Ahogy kijöttünk a magyar házakból, épülő házak közé kerültünk. Épül az új Jeruzsálem.

És mi mentünk büszkén, mert tudtuk, hogy a Seregek Urának uniformisát hordjuk.

Az országot építők uniformisát.

Jochanan Zahawy

— **Életmentő chaszidok.** Sátoraljaúj helyen izgalmas körülmények között mentette meg két chaszid egy katolikus pap életét. Egy megvadult falusi szekér lovai az uttesten keresztül haladó Strumpf nevű katolikus papot már teljesen maguk alá gyűrtek, amidőn Goldreich Iesele fiával arra felé tartott és a legnagyobb önfeláldozással megfékeztek a megvadult lovakat. A már teljesen elalélt pap hálásan köszönte meg életmentőinek a segítségét, akik vallásos chaszid férfiak.

— **Meghalt a nagyszőlősi főrabbi.** Sulyos gyász érte a nagyszőlősi zsidóságot. Még Ijar hóban meghalt 89 éves korában Berliner Mór, a hitközség bölcs rabbija, a Kszav Szófer nagynevű tanítványa. Végtelen tudása, jósága híressé tette őt az egész Felvidéken. A templom udvaráról temették. Heszpedet a szaploncai és azsovai rabbiak mondtak, kik sirva kérték a halottat, könyörögjön Isten trónja előtt az üldözött zsidóságért. A nagy halottat a temető legszentebb helyén helyezték örök nyugalomra, ott, ahol 140 év óta nem mertek senkit eltemetni. תניב"ה

Női divatkülönlegességekben

BIRÓ nődivatáruháza

CLUJ, Calea Regele Ferdinand 11/a — vezet
Egy kis próbavásárlás erről Önt is meggyőzi

Szolid üzleti elveimnél fogva árakat nem hirdetek

RÖVID HIREK

ANTWERPEN. Az elmúlt napokban jelent meg Antwerpenben első ízben a nagy orosz cionistának, Leo Pinskernek, az „Antémancipáció” című műve francia fordításban. A fordítást Josef Schulsinger végezte művészi erővel, aki a nemzeti Palesztina gondolatnak egyik legnépszerűbb képviselője Antwerpenben.

AMSZTERDAM. A német zsidó menekültek számára lefolytatott gyűjtőnap 25.000 holland forintot eredményezett. Az egyik gyűjtőperselyben egy ezerforintos bankjegyet is találtak.

WIESBADEN. Minthogy az előző évhez mérten a fürdővendégek száma lényegesen megcsappant, a fürdőigazgatóság és a nemzetszociálista vezetők egy felhívást bocsájtottak közre, amelyben felekezetre való tekintet nélkül az összes fürdővendégeknek kellemes és biztonságos üdülést ígérnek.

TEL-AVIV. A városi tanács elhatározta, hogy szükségépületeket épít a menekült német zsidók számára, amely célra 5000 fontot szavazott meg.

BERLIN. Több mint 60.000 zsidó család — körülbelül a német zsidó lakosság fele — érdeklődik palesztinai bevándorlás iránt. Sajnos, azonban ezeknek legnagyobb része nem fog tudni Palesztinába, a bevándorlási nehézségek folytán, kijutni. — A berlini zsidó hitközségek vezetőségéhez 6000 zsidó iskolásgyermek szüleinek aláírásával egy kérés érkezett, amelyben a szülők ama kívánságuknak adnak kifejezést, hogy a hitközség létesítsen elemi iskolákat, hogy gyermekeik, akik eddig állami iskolákban jártak, most itt folytathassák tanulmányaikat. A hitközség a kormányhoz fordult az iskolák létesítésének engedélyéért. — A porosz közoktatásügyi miniszter rendelete értelmében a zsidó rabbik számára eddig folyósított szubvenciót, a jövőben nem utalja ki a kormány. — A hirhedt Neumann zsidó nemzetszociálista párt táviratilag tiltakozott a Népszövetségnél a Bernheim petíció ellen. — Az egész Ruhrvidéken, a zsidó hitközségek kiértékelésként tagok tömegesen keresik fel újra a rabbinátust és térnek vissza ősi hitükhöz.

JERUZSÁLEM. A palesztinai kormány egy turistadót kíván bevezetni, amelyet az összes beutazó turistáknak meg kell fizetniük. A zsidóság képviselői erélyesen állást foglaltak a terv ellen.

BAIRUTH. A libanoni kereskedők egy csoportja küldöttségileg kereste fel a bairuthi zsidó hitközség elnökét, akit arra kértek, hogy befolyásának súlyával hasson oda, hogy a Németországból kivándorló zsidóság egy része Libanonon telepedjen meg, mert ettől a gazdasági vérkeringés felfrissülését várják.

NEW-YORK. Az amerikai Joint egy gyűjtési akciót vezetett be, hogy az Egyesült Államokban 2 millió dollárt hozzanak fel a német zsidóság számára.

VARSÓ. A lengyel orvos-kamara vezetősége átiratot küldött az összes lengyel egyetem orvosai fakultásához, amelyben kéri, hogy egyelőre ne nosztrifikálják az idegen államok diplomáit. Az átirat rámutat a lengyel orvosok szomorú helyzetére és megállapítja, hogy a nagy orvos invázió Németországból indult meg Lengyelországba, amely különösen elmergesítette a lengyelországi orvosok helyzetét. — A lagbomeri ünnepek során a revizionisták és cionisták szociálisták között uccai összetűzés keletkezett, amelynek több sebesülte volt mindkét részből.

VILNA. A közoktatásügyi kuratorium rendeltére bezárták a S. Gurewicz vezetése alatt álló jidisch nyelvű gimnáziumot. Az utóbbi időben a közoktatásügyi kuratorium már sorra bezárta az összes jidisch gimnáziumokat, úgy, hogy jelenleg mindössze egyetlen ilyen gimnázium működik.

HAIFA. Ünneplés keretében nyitottak meg az elmúlt héten Haifában a „Nehal Israel” mizrachi iskolát, amely az iskola céljaira épített új helyiségben nyitott meg. A teikét Bárány Edmond Rotschild bocsájtotta a mizrachi céljaira, míg az épületet H. Marcus (Königsberg) hagyatékából építették.

BRESZLAU. A német zsidó sajtó közlése szerint a breszlói iskolákban „zsidó padokat” akarnak felállítani, amely néhány centiméterrel el lesz különítve a többi padosoktól és a zsidó hallgatók kizárólag csak ezeken a helyeken ülhetnek.

MÜNCHEN. A zsidó tanító egyesületet, amelynek egész Bajorországban voltak szervezetei, a redőrség feloszlatta. A feloszlátás okáról eddig még semmi kommunikációt nem adtak ki a hatóságok.

FOKFÖLD. Délafrika volt miniszterelnöke, General Smuts, a Kimberleyben ülésező délafrikai cionista konferenciához egy táviratot intézett, amelyben kijelenti, hogy ma jobban, mint bármikor meg van győződve arról, hogy a politika, amely Palesztinát zsidó nemzeti otthonná akarja fejleszteni, az igazi helyes politika. Végül biztosította General Smuts a konferenciát, hogy a jövőben még fokozott intenzitással fogja támogatását nyújtani a zsidó nemzeti eszmének.

Az erdélyi és bánági zsidó hitközségek kongresszusa Aradon

Arad. Az erdélyi és bánági izraelita zsidó hitközségek kongresszusa tartottak vasárnap Aradon. A kongresszust, amely az aradi Kereskedelmi testület dísztermében zajlott le, ünnepi istentisztelet előzte meg, melyen dr. Vágólygyi Lajos főrabbi magasan szárnyaló beszédet intézett a megjelent delegátusokhoz. A kongresszust ezután dr. Adorján Ármin, a nagyváradi neolog hitközség volt elnöke nyitotta meg. Meleg szavakkal köszöntötte a zsufolásig meglett termet. Beszámolt röviden a zsidó szövetség múltévi munkájáról. Az erdélyi és bánági hitközségek részéről többek között megjelent: dr. Fischer József elnök (Kolozsvár), dr. Gergely József brassói elnök és dr. Deutsch Ernő bassói főrabbi, Nyíri Jenő Temesvár belvárosi hitközségi elnök, dr. Jakobi Kálmán (Temesvár), dr. Drechsler Miksa főrabbi (Temesvár), Rosenthal Mór dr. gyárvárosi elnök (Temesvár), dr. Singer Jakab (Temesvár gyárvárosi főrabbi), dr. Perlusz József hitközségi elnök (Lippa), dr. Keckeméti Lipót főrabbi (Nagyvárad), dr. Konrád Béla elnök és még többek. Schütz Henrik dr. az aradi hitközség elnöke meleg szavakkal üdvözölte a vendégeket, majd a kongresszus táviratilag üdvözölte az uralkodót, a miniszterelnököt és a közoktatásügyi minisztert.

A tárgysorozat előtt dr. Adorján Ármin elnök (Nagyvárad) indítványára egy perces felállással, néma demonstrációt tartottak megemlékezés jeléül a kiűzött német zsidóság. A kongresszus tárgysorozatához elsőnek dr. Fischer József, kolozsvári hitközségi elnök szólott hozzá. Megrázó szavakkal ismertette a németországi eseményeket. A beszéd hatása alatt a kongresszus egyelőre úgy határozott, hogy huszezer lejjel és további akciókkal fogja támogatni a német zsidóságot.

A szövetség belső ügyeinek ismertetése után, főleg adminisztratív és belső ügyeket tárgyaltak le. Majd dr. Lenke Manó lugosi főrabbi elnöklété mellett megalakult a jelölő bizottság, amelynek javaslatára egyhangú lelkesedéssel a Szövetség elnökévé dr. Adorján Ármin, helyettes elnökévé dr. Schütz Henrik, alelnökévé és dr. Fischer József kamarai képviselő választották meg. Ezután megválasztották az elnöki tanács tagjait, valamint a Szövetség új alkotmányában előírt bizottságok és bíróságok összes tagjait. A kongresszus az új vezetőség életésével ért véget. Vasárnap este ünnepléses bankett volt a zsidó iskola dísztermében, ahol az aradi izraelita nőegylet látta vendégül a kongresszus tagjait.

A kongresszus jelentősebb tárgysorozatára még visszatérünk.

A szolnai (Szlovénia) Wizo helyicsoport az elmúlt hetekben rendkívüli taggyűlést tartott, amelyen a Wizo hölgyek teljes számban megjelentek. Dr. Glasz Blanka elnökő meleg szavakkal köszöntötte Dr. Weiner Olga asszonyt, 70 éves születési évfordulója alkalmával. Lippa Éva asszony csallakozott az elnökő üdvözlő szavaihoz és köszönetet mondott a jubiláns áldásos tevékenységéért, aki a Wizo alelnökőit tisztjéttel tölti be. Dr. Weiner Olga tiszteletére a szervezet 15 olajfát ültetett Palesztinában. A jubiláns elnökő meghatott szavakkal mondott köszönetet a nem várt ünneplésért, majd a zsidóság aktuális kérdéseiről tartott magasnívójú beszédet. Az ünnepléses ülés lelkes és meleg hangulatban ért véget.

A pozsonyi orthodox zsidó szülők tanácsa mintegy 100 résztvevő jelenlétében a Hotel Tátrában tartotta meg tanácskozási. Siegfried Falsenberg elnök megnyitja után dr. Benedikt Lajos tartott referátumot a szlovákiai zsidóság problémáiról, feladatairól és kötelességéről. Méltatta Grünhut Áron hitközségi előjáró érdemeit a zsidó iskolák fejlesztése terén. Az előadó közölte az összejövetel célját, melynek feladata, hogy egy új szlovák nyelvű zsidó iskolát létesítsen. Az ülés alkalmával felszóltak még Grünhut Áron, Neumann Kálmán, Klein József, Weinberger Zsigmond, Reichner Náthán. Az összejövetel egyhangúlag elfogadta az új szlovák nyelvű zsidó iskola megalakítását Beiratkózsókra való jelentkezések Sebestyén Árpád Bratislava, Zochgasse 14 alatti eszközlendők.

A marosludasi hitközség az elmúlt héten választotta meg az új előjárókat, amelyek tagjai a következők lettek: Elnök: Léb Bernáth, alelnök: Schwartz Adolf, gazdasági tanácsos: Izrael Jakab, pénztárnok: Pollák Márkusz, gondnok: Berkovits Jakab, iskolaszéki elnök: Glück József.

ZSIDÓ HUMOR ÉS TÖRTÉNETEK NAGYJAINKRÓL

A szokatlan öröm

A Tóra ünnepén a zsinagógában szokatlanul sokat és kitörő örömmel táncolt egy zsidó ember, aki különben arról volt nevezetes, hogy egyáltalán nem jár be a Tóra törvényeit. Az ismerőseit nagyon meglepte tehát ez a szokatlan öröm és megkérdezték tőle, hogy miért örül olyan nagyon, a Tórának, amidőn annak törvényeit a mindennapi életében állandóan megszegi.

A táncoló hirsorsos erre a következőket válaszolta: Azért örülök oly rendkívülien annak, hogy a Teremtő nekünk zsidóknak ajándékozta a Tórát, mert ha a rendőrségnek ajándékozta volna, akkor kényszerítve lennénk betartani törvényeit.

Melyik a nagyobb?

A napokban az oradeai-szatmári vasútvonalon két chasszidnak hangos vitalkozására lettek figyelmesek az utások. Az egyik, aki a károlyi főrabbinak volt lelkes híve heves gesztusok közepette jelentette ki, hogy az ő rabbija olyan nagyság, hogy mindent elérhet amit csak akar.

— Ha a károlyi főrabbi akarná — mondta — akkor még a nagyváradi hitközség élére is megválasztanák.

A másik chasszid, aki a vizsnitzi főrabbi híve volt, mosolyogva hallgatta társa kitélenését és a következőképp válaszolt:

— A te rabbid valóban nagy, de gondold csak el, hogy mennyivel nagyobb a vizsnitzi aki már 15 éve lakik Nagyváradon és ez idő alatt egyetlen machlajka (veszekedés) sem történt általa a váradi hitközségben.

Egy hivatásos Rebbe — nem lehet Ruv

Egyik nagy erdélyi rabbi után beszéltek a következő igen aktuális kinyilatkoztatást: „Ein Rebbe, mit ein Beruf — kan kein Ruv sein”.

A különös frigy

Amidőn a híres sanzi rabbinak a harmadik felesége is meghalt, beszélte el számára a fia a sadicsovi rabbi történetét, akinek szintén röviddel azelőtt kötözött el az élők sorából felesége.

— A sadicsovi rabbi — mondta a rabbi fia — kijelentette, hogy soha többé nem nősül meg, mert örökre frigyre lépett a Tórával.

A sanzi rabbi megértette fia célzását és mosolyogva a következőket válaszolta neki:

— Nos fiam, hogyan léphetek én is frigyre a Tórával, ha az már a „sadicsovi” menyasszonya?

Akiben minden egyesült

— Az én vejem — mondja egy litvák — különös tulajdonságokkal rendelkezik. Ő egy chasszid és egy talmudista (lamdan) egyszerre.

— ? ?

— Egy hasszid sokat imádkozik és keveset tanul; egy talmudista sokat tanul és keveset imádkozik. Az én vejemben azonban mindez egyesül. Olyan keveset tanul, mint egy chasszid és olyan keveset imádkozik, mintegy talmudista.

Az indokolt eset

— Miért teremtette a Mindenható Évát Ádámnak, a férfinek bordájából?

— Azért, hogy valami kevés jó is legyen benne.

Ha még parnoszo is volna

Anita Müller mondotta el palesztinai élményeiből: Tel Avivban hallotta, hogy egy ottani zsidótól kérdezik: „Hogy van?” — „Hála Istennek, jól — feleli. — Az ember Tel Avivban él és boldog”. — „És van parnoszo, megélhetés?” — kérdik tovább. Mire az illető felel: „Ha még parnoszo is volna, akkor az ember megbolondulna itt az örömtől!...”